

– 4. BASKI

*Kütüphanelerini
istediğin kadar
kilitle; zihnimin
özgürlüğünü ne bir
kapı ne bir kilit ne
bir sürgüyle
kısıtlayabilirsin!*

VIRGINIA WOOLF

Kendine Ait Bir Oda

ÇEVİRİ: BERRAK GÖÇER

VIRGINIA WOOLF
KENDİNE AIT
BİR ODA

Can Modern
Kısa Modern / 28

Kendine Ait Bir Oda, Virginia Woolf
A Room of One's Own

İlk baskı: Hogarth Press, 1929

Bu kitapta kaynak alınan baskı: Penguin Books, 2005.

© 2021, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2021

4. basım: Ağustos 2023, İstanbul

Bu kitabın 4. baskısı 3 000 adet yapılmıştır.

İngilizce aslından çeviren: Berrak Göçer

Dizi editörü: Şirin Etik

Editör: Çiçek Eriş

Düzeltili: Burçin Gönül

Mizanpaj: Atahan Sıralar

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Vizyon Basımevi Kağıtçılık Matbaacılık ve
Yayıncılık San. Tic. Ltd. Şti.

Beylikdüzü O.S.B Mah. Orkide Cad. No: 1/Z Beylikdüzü-İstanbul
Sertifika No: 52098

ISBN 978-975-07-4379-5

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

VIRGINIA WOOLF

KENDİNE AİT
BİR ODA

Deneme

İngilizce aslından çeviren: Berrak Göçer

VIRGINIA WOOLF, 25 Ocak 1882'de Londra'da, şehrin edebiyat ve yayıncılık dünyasına kökten bağlı bir ailede dünyaya geldi. Çocukluğu ve gençliği önce Hyde Park yakınlarında, annesinin ölümünden sonra da ailenin Bloomsbury'de taşındığı evde geçti. Küçük yaştan itibaren yazan Woolf, 1905'te edebiyat eleştirileri yazmaya başladı. İlk romanı *Dışa Yolculuk*'u 1915'te yayımladı. Beş yıl öncesinde evlendiği Leonard Woolf ile 1917'de Hogarth Press'i kurdular. Kendi yazdığı ve çevresindeki yazarlara ait kitaplar bu yayınevi tarafından yayımlandı. *Gece ve Gündüz* (1919) ve *Jacob'un Odası*'ndan (1922) sonra *Mrs. Dalloway* (1925) ve *Deniz Feneri* (1927) gibi modern edebiyatın en güçlü romanlarından birkaçını ustalaştığı "bilinç akışı" tekniğiyle kaleme aldı. Cambridge Üniversitesi'nde verdiği bir dizi konuşmadan yola çıkarak yazdığı *Kendine Ait Bir Oda*, cinsiyet eşitliği ve medeni haklar konusundaki en önemli yapıtlardan biri oldu. Kendisinin ve kocasının da kurucu üyeleri olduğu Bloomsbury Grubu toplumsal cinsiyet ve cinsel yönelim konularında özgürlük yanlıydı. Woolf'un da Vita Sackville-West ile uzun ve tutkulu bir ilişkisi oldu. Bu düşüncelerini cisimleştirdiği *Orlando* (1928), üslubu kadar konusuyla da Virginia Woolf'un en yenilikçi ve devrimci eserlerindedir. Olgunluk dönemindeki diğer yapıtları arasında *Dalgalar* (1931), *Yıllar* (1937), *Üç Gine* (1938) sayılabilir. Hayatı boyunca ruhsal ve bedensel hastalıklarla mücadele eden Woolf, 28 Mart 1941'de ceplerini çakılla taşıyarak evinin yakınlarındaki Ouse Nehri'nde intihar etti.

BERRAK GÖÇER, 1986'da İstanbul'da doğdu. 2007'de New York Üniversitesi Medya, Kültür ve İletişim Bölümü'nden mezun oldu. Dünya edebiyatı editörlüğü, edebiyat ve kültür sitesi editörlüğü gibi çeşitli görevler üstlendiği yayın hayatını çevirmenlik yaparak sürdürüyor. Çevirileri arasında *Kaygılarımızın Kışı* (John Steinbeck), *Paris ve Londra'da Beş Parasız* (George Orwell), *Biz Hep Şatoda Yaşadık* (Shirley Jackson), *Bul Beni* (André Aciman), *Anlaşıldı, Tamam* (Roald Dahl) ve *Evlilik* (Jane Austen) sayılabilir.

Ama, diyeceksiniz belki de, biz senden kadınlar ve kurmaca üstüne konuşmanı istemiştik, bunun kendine ait bir odayla ne ilgisi var? Açıklamaya çalışacağım. Benden kadınlar ve kurmaca üstüne konuşmamı istediğinizde bir nehrin kıyısına oturup kelimelerin anlamını sorgulamaya başladım. Sadece Fanny Burney hakkında bir çift söz anlamına gelebilirler, Jane Austen üzerine de birkaç cümle, Brontë'lere methiyeyle Haworth papaz evinin karlar altındaki halinin betimlemesi, mümkünse Miss Mitford'la ilgili nükteli birkaç kelime, George Eliot'a saygılı bir gönderme, Mrs Gaskell'ı anma, işte bu kadar. Ama üstünde biraz durunca kelimeler bana o kadar basit gelmedi. Kadınlar ve kurmaca başlığı, kadınlar ile kadınların neye benzediği anlamına gelebilir, başlığı bu anlamda kullanmış olabilirsiniz; kadınlar ile yazdıkları kurmaca metinler anlamına gelebilir; kadınlar ile haklarında yazılan kurmaca metinler anlamına gelebilir; öte yandan üçünün ayrılmaz bir şekilde iç içe geçtiği anlamına gelebilir, siz de konuyu bu

1 Bu deneme, Ekim 1928'de Newnham College'teki Arts Society (Sanat Topluluğu) ile Girton College'teki Odtaa Society'de (One Damn Thing After Another [Her Şey Üst Üste Geliyor Topluluğu]) okunan iki metne dayanmaktadır. Tamamı okunamayacak kadar uzun olan metinler daha sonra değiştirilip genişletildiler.

açıdan ele almamı istiyor olabilirsiniz. Ama kadınlar ve kurmaca başlığını bana en ilginç gelen bu son açıdan değerlendirmeye başlayınca bunun büyük bir sakıncası olduğunu fark ettim. Asla bir sonuca varamayacaktım. Bir konuşmacının esas görevi saydığım görevi yerine getiremeyecek, size bir saatlik söylevin sonunda defterinizin arasına sıkıştırıp şöminenin üstünde sonsuza dek sergileyebileceğiniz saf bir gerçeklik cevheri sunamayacaktım. Tek yapabileceğim, küçük bir konudaki fikrimi iletmektir: Bir kadının kurmaca yazabilmek için para ve kendine ait bir odaya ihtiyacı vardır – bu da göreceğiniz gibi kadının gerçek doğası ile kurmacanın gerçek doğasına dair büyük bir meseleyi çözümsüz bırakıyor. Bu iki soruya yanıt bulma görevinden kaçındım – kadınlar ve kurmaca en azından benim nazarımda henüz çözülmemiş sorunlardır. Ama kendimi affettirmek adına oda ve para ile ilgili görüşüme nasıl vardığımı göstermek için elimden geleni yapacağım. Bu sonuca varmama yol açan düşünce silsilesini karşınızda elimden geldiğince bütünlüklü ve ayrıntılı bir biçimde izleyeceğim. Bu ifadenin arkasında yatan fikirleri, önyargıları göz önüne sersem belki hem kadınlarla hem kurmacayla ilgileri olduğunu görürsünüz. Her halükârda, tartışmalı konularda –ki cinsiyet her açıdan tartışmalı bir konudur– insan gerçeğe ulaşmayı bekleyemez. İnsan sadece sahip olduğu görüşlere hangi yollardan ulaştığını gösterebilir. İnsan sadece dinleyicisine, konuşmacının sınırlarını, önyargılarını, özelliklerini gözlemlerken kendi sonuçlarına varma fırsatı tanıyabilir. Kurmacanın bu noktada gerçeklerden daha çok doğru barındırma ihtimali vardır. Bu yüzden önerim sizlere bir romancının tüm özgürlükleri ile ehliyetlerini kullanarak, buraya gelmeden önceki iki günümün hikâyesini anlatmak; omuzlarıma yüklediğiniz konuyu, ağırlığı altında ezilirken nasıl irdelediğimi, günlük hayatımın içinde ve dışında nasıl ele aldığımı anlatmak. Anlatacaklarımın gerçek olmadığını belirtmem gerek yok; Oxbridge bir hayal ürünü, Fernham

da öyle;¹ “ben” ise aslında var olmayan birini tanımlamaya yarayan kullanışlı bir ifadeden ibaret. Dudaklarımdan yalanlar dökülecek ama aralarına birtakım gerçekler de karışabilir; bu gerçekleri bulup hatırlamaya değer yanları olup olmadığına karar vermek size kalmış. Tabii hatırlamaya değer bulmazsanız her şeyi toptan çöpe atıp unuta bilirsiniz.

İşte ben (bana Mary Beton deyin, Mary Seton, Mary Carmichael ya da ne isterseniz, hiçbir önemi yok) bir-iki hafta önce, güzel bir ekim günü bir nehrin kıyısında oturmuş, düşüncelere dalmıştım. Bahsettiğim hamut, yani kadınlar ve kurmaca, türlü türlü önyargıyı ortaya çıkarıp türlü türlü tutkuyu kamçılayan bir konuda bir tür sonuca varma gerekliliği boynumu büküyordu. Sağımda solumda altın sarısı ve koyu kırmızı çalılar adeta alev almış da yanıyormuşçasına parlıyordu. Karşı kıyıda saçları omuzlarından dökülen salkımsöğütler ebedi ağaçları yakarak ağlıyordu. Nehir gökyüzünden, köprüden ve yanan ağaçtan istediği kesitleri yansıtıyordu; üniversiteli bir genç kayığını bu yansımaların ortasına sürdü, ardından yansımalar o öğrenci hiç geçmemiş gibi bütünüyle kapandı. İnsan burada düşüncelere dalarak saatlerce oturabilirdi. Düşünce –aslında zihinden geçenlerin hak ettiğiinden daha vakur bir ad bu– oltasını akıntıya bırakmıştı. Dakikalar geçtikçe sallanıyor, yansımalarla otların arasında bir oraya bir buraya süzülüyor, suyla yükselip alçalıyordu; ta ki o küçük çekişe kadar, bilirsiniz, hani oltanın ucunda aniden bir fikir yığını belirir, sonra onu dikkatlice çekip özenle yere yatırırınız ya? Heyhat, çimlere yatırınca bu düşüncem nasıl da küçük, nasıl da önemsiz duruyordu; iyi bir balıkçının daha da yağlansın, bir gün pişirilip yenecek kıvama gelsin diye suya geri bırakacağı türden

1. Oxford ve Cambridge üniversitelerinin adının birleşiminden oluşan Oxbridge ilk olarak William M. Thackeray'in *Pendennis* romanında kullanılmıştır. Fernham College ise bu metnin okunduğu Newnham'a, Cambridge'de 1871'de kurulan ikinci kadın yüksek okuluna göndermedir. Metnin okunduğu diğer okul, Girton ise üniversitenin 1869'da kurulan ilk kadın yüksek okuludur. (Ç.N.)

bir balıktı. Sizi Őimdi o dűŐünceyle yormayacađım ama dikkatle bakarsanız zaten konuŐmam esnasında onu kendiniz de gűrebilirsiniz.

Ne kadar kűçük olursa olsun bu dűŐünce, tűrűnűn o gizemli űzelliđine sahipti – zihne geri konuđunda birden heyecan verici ve űnemli bir hal alıyordu; hızlı hızlı kıpraŐıp battıkça, bir o yanda bir bu yanda ıŐıldadıkça gűrűŐlerimde űyle bir dalgalanma ve arbede yarattı ki yerimde duramaz oldum. Bűylece kendimi çimenlikte hızlı hızlı yűrűrken buldum.  nında bir erkek karaltısı karŐımda belirip beni durdurdu. Jaketatay ile frak gűmleđi giymiŐ bu tuhaf nesnenin el kol hareketlerini bana yűnelttiđini baŐta idrak edemedim. Yűzűnden dehŐet ve űfke okunuyordu.  mdadıma mantıktan ziyade i gűdűlerim yetiŐti; bu adam bir űniversite gűrevlisiydi, ben bir kadındım. Burası  imenlikti, orası patikaydı. Burada sadece araŐtırmacılar ile űđretim űyelerine izin vardı, benim yerim çakıllı patikaydı. Bu dűŐűnceler aklımdan bir anda geçti. Ben patikaya dűnerken gűrevlinin kolları indi, yűzűne her zamanki durgun ifadesi yerleŐti; çimenlikte yűrűmek çakıltaŐlarının űstűnde yűrűmekten daha rahat olsa da ziyarı yoktu. O sırada bulunduđum kim bilir hangi fakűltenin araŐtırmacıları ile űđretim űyelerine yűneltebileceđim tek suçlama, ű   yűz yıldır dűzenli olarak biçtikleri  imenlerini korurken benim kűçük balıđımı korkutup kaçırmıŐ olmalarıydı.

 znim olmayan bir yere bűyle cűretk arca girmeme yol açan fikir neydi, artık hatırlamıyordum. Gűklerden aŐađı bir bulut misali huzurun ruhu indi zira huzurun ruhu olsa olsa gűzel bir ekim sabahında Oxbridge'in bahçeleriyle avlularında bulunabilir. Tarihi binalarının űnűnden geçerken bugűnűn kabalıđı yontuluyor gibiydi; insanın vűcudu ses geçirmeyen mucizevi bir sır a dolabın içinde saklı duruyordu sanki, (yanlıŐlıkla tekrar çimenliđe girilmediđi műddet e) dıŐ dűnyayla temas etme zorunluluđu olmayan zihin ise anla uyum içindeki herhangi bir konuda tefekkűre dalmakta űzgűrdű. Tesadűf bu ya, uzun tatilde Oxbridge'i yeniden ziyaret etmeye dair eski bir denemenin

uzak bir anısı aklıma Charles Lamb'i getirdi – Aziz Charles, demişti Thackeray, Lamb'in mektuplarından birini alnına götürerek. Gerçekten de tüm ölümler arasında (sizlere düşüncelerimi aklıma geldikleri sırayla aktarıyorum) Lamb kendime en yakın hissettiklerimden biri; kendisine, O zaman denemelerinizi nasıl yazdığınızı anlatın bana, demek isteyeceğim biri. Çünkü onun yazdıkları Max Beerbohm'un kusursuz denemelerinden bile iyi, diye düşündüm; hayal gücünün o vahşi parıltısı sayesinde, tam ortalarında şimşek gibi çakan deha sayesinde, bu şimşek onları kusurlu ve noksan bıraksa da şairanelikleriyle yıldız gibi ışıdamalarını sağlıyor. Lamb, Oxbridge'e belki de yüz yıl önce gelmişti. Milton'ın şiirlerinden birinin burada gördüğü elyazmasıyla ilgili bir deneme yazdığı –adını unuttum– kesin. Şiir belki de “Lycidas”tı ve Lamb, “Lycidas”taki herhangi bir kelimenin farklı olma ihtimalinin onu nasıl dehşete düşürdüğünü yazmıştı. Milton'ın o şiirdeki kelimeleri değiştirdiğini düşünmek ona kutsala hakaret gibi gelmişti. Bunun üzerine aklımda kaldığı kadarıyla “Lycidas”ı düşündüm ve Milton'ın hangi kelimeyi neden değiştirmiş olabileceğini tahmin etmeye çalışarak eğlendim. Sonra Lamb'in baktığı elyazmasının sadece birkaç yüz metre ötemde olduğunu fark ettim; avluda Lamb'in adımları izlenip hazinenin saklandığı o ünlü kütüphaneye gidilebilirdi. Tam planımı eyleme geçirmişken Thackeray'in *Esmond* elyazmasının da bu ünlü kütüphanede durduğunu hatırladım. Eleştirmenler *Esmond*'u genelde Thackeray'in en kusursuz romanı sayar. Ama 18. yüzyılı taklit ettiğinden yapmacık olan üslubu hatırladığım kadarıyla okumayı güçleştiriyor; gerçi 18. yüzyıl üslubu Thackeray'e gerçekten de doğal geliyorsa durum değişirdi, elyazması incelenip düzeltmeler üslup odaklı mı yoksa anlam odaklı mı diye bakılırsa bu konuya açıklık getirilebilirdi. O zaman da üslubun ne olduğunu, anlamın ne olduğunu belirlemek gerekirdi ki bu soru... ama bu noktada kütüphanenin kapısına gelmişim bile. Kapıyı açmış olmalıyım zira karşımda ânında

yüzünde kınayıcı bir ifadeyle kır saçlı, nazik bir beyefendi belirip beyaz kanatlar yerine siyah cüppesini çırpan koruyucu bir melek misali yolumu kapattı, elini sallayıp beni geri gönderirken alçak bir sesle kütüphaneye kadınların ne yazık ki sadece bir araştırmacı eşliğinde ya da bir takdim mektubuyla girebileceğini söyledi.

Bir kadının ünlü bir kütüphaneyi lanetlemesi ünlü kütüphaneye vız gelir tırıs gider. Tüm hazinelerini bağrında güvenle saklayan kadim, dingin kütüphane kendinden memnun bir halde uyur; benim için de sonsuza dek uyumaya devam edecektir. Basamaklardan öfkeyle inerken o yankılarını bir daha asla uyandırmayacağıma, misafirperverlik göstermesini bir daha asla istemeyeceğime yeminler ettim. Öğle yemeğine daha bir saat vardı, ne yapacaktım? Çayırdı mı gezinecektim? Nehir kenarında mı oturacaktım? Gerçekten çok güzel bir sonbahar sabahıydı, kırmızı yapraklar salınarak yere düşüyordu; ikisi de rahatlıkla yapılabilirdi. Ama kulağıma müzik sesi geldi. Bir ayın ya da kutlama yapılıyordu. Şapelin kapısından geçerken org ihtişamlı bir şekilde inledi. Bu dinginlikte Hıristiyanlığın kederli sesi bile gerçek bir keder değil de bir keder anısıymış gibi geliyordu kulağa; eski orgun sızlanmaları bile huzurla sarılıydı adeta. Hakkım olsa bile içeri girme hevesim yoktu, bu sefer de zangoç beni durdurup belki vaftiz belgemi, belki de dekandan bir tavsiye mektubu isterdi. Ama bu görkemli binaların dışları da genelde içleri kadar güzeldir. Dahası cemaatin toplaşmasını, şapele girip çıkmasını, kapıda kovan ağzındaki arılar misali dolanmasını seyretmek de gayet eğlenceliydi. Çoğu cüppeli ve kepli, bazılarının omuzlarından kürk püsküller dökülüyordu, başkaları tekerlekli sandalyeyle getirilmişti, diğerleri orta yaşta olmalarına rağmen ezilip büzülerek öyle acayip şekillere girmişlerdi ki insanın aklına akvaryumun kumlarında zorlukla ilerleyen yengeçlerle kerevitler geliyordu. Duvara yaslanırken üniversitenin gerçekten de nadide tiplerin, Strand kaldırımlarında varoluşları için savaşmak zorunda kalsalar kısa sürede soyu tükenecek tiplerin ko-

runduğu bir sığınak olduğunu düşündüm. Aklıma eski dekanlarla, eski profesörlerle ilgili eski hikâyeler geldi ama ben ıslık çalacak cesareti bulamadan –ihtiyar profesör ... ıslığı duyduğu anda dötrnala koşar, denirdi– muhterem cemaat içeri girmişti bile. Şapelin dışı olduğu gibi duruyordu. Bildiğiniz gibi yüksek kubbeleri ile kuleleri, hep seyahat eden ama hiç demir atmayan bir gemi misali, geceleri ışıklarla aydınlatılmış halde tepelerin ardından, kilometrelerce öteden bile seçilebilir. Pürüzsüz çimenlikleri, dev binaları ve şapeliyle bu avlu da herhalde bir zamanlar otların salındığı, domuzların çamuru eşelediği bir bataklıkta. Sürü sürü atlarla öküzler taşları uzak diyarlardan taşımış olmalı, diye düşündüm, ardından, şimdi gölgesinde durduğum gri bloklar sonsuz bir emekle birbiri üstüne sırasıyla dizilmiştir; boyacılar pencere camlarını getirmiştir, duvarcılar sıva ve harçla, bel ve malayla o çatıda yüzyıllarca uğraşmıştır. Birileri her cumartesi deri bir keseden o tarihte kalmış elle-re altınlarla gümüşler akıtmış olmalıydı zira işçiler geceyi muhtemelen bira içerek, kuka oynayarak geçiriyordu. Taşları getirtmeye, duvarcılar çalıştırmaya devam edebilmek için; yeri düzlemek, kazmak, kanallar açmak, suyu çektirmek için bu avluya sonsuz altın ve gümüş yağmış olmalı, diye düşündüm. Ama o zamanlar inanç çağıydı, bu taşları sağlam bir temele oturtmak için para bol keseden akıyordu, taşlar yükseldikten sonraysa kralların, kraliçelerin, büyük soyluların hazinelerinden daha da çok para yağmıştı ki burada ilahiler okunsun, bilgeler yetişsin. Toprak parçaları hibe edilmiş, kiliseye aşar vergileri ödenmişti. İnanç çağı kapanıp da akıl çağı başladığında altın ve gümüş akışı aynı şekilde sürdü; burslar oluşturuldu; öğretim görevlileri tutuldu ama altınlarla gümüşler bu sefer kralların hazinelerinden değil tacirler ile üreticilerin kasalarından akıyordu; sözgelimi sanayide kazandıkları servetin cömert bir kısmını daha çok kürsü açabilsinler, daha çok öğretim görevlisi tutabilsinler, daha çok burs verebilsinler diye onlara zanaatlarını öğreten üniversiteye miras bırakan erkeklerin keselerinden. Bu sayede kütüpha-

nelerle laboratuvarlar kuruldu; rasathaneler açıldı; yüzyıllar önce otların salındığı, domuzların çamuru eşelediği yerde cam raflara pahalı ve narin aletlerden oluşan harikulade teçhizatlar dizildi. Ben avluda dolaşırken altın ve gümüş temel gerçekten dayanıklı duruyordu; kaldırım taşları yabani otların üstünde sapasağlam uzanıyordu. Kafalarında tepsiler taşıyan adamlar bir merdivenden ötekine koşturuyordu. Pencerelerdeki saksılarda rengârenk tomurcuklar açmıştı. İçerideki odalardan gramofon sesleri taşıyordu. Düşüncelere dalmamak işten değildi ama düşünceler her ne olacaktıysa daha oluşmadan bölündü. Saat çaldı. Öğle yemeğine gitme vakti gelmişti.

İlginçtir ki romancılar bizi, birinin zekice bir esprisi ya da bilgece bir hareketi sayesinde öğle yemeklerinin her seferinde unutulmaz partilere dönüştüğüne inandırabiliyorlar. Oysa ne yendiğine nadiren değinmiyorlar. Romancının çorbadan, somondan, ördek palazından bahsetme âdeti yok; sanki çorba, somon ya da ördek palazının hiçbir önemi yokmuş gibi, kimse bir puro tütürmemiş ya da bir kadeh şarap içmemiş gibi. Ama burada âdeti bozma cüretini gösterip size bu seferki öğle yemeğinin dilbalığıyla başladığını söyleyeceğim; balık çukur bir tabaktaydı, üniversitenin aşçısı üstünü çarşaf gibi bembeyaz bir kremayla kaplamıştı, sadece bazı yerlerde bir geyiğin iki yanındaki benekleri andıran kahverengi benekler vardı. Bundan sonra keklikler geldi; keklik deyince aklınıza tüyü yolunup tabağa konmuş birkaç kahverengi kuş gelmesin. Bir sürü, çeşit çeşit keklik, sırasıyla gerek keskin gerek tatlı soslar ile salatalardan oluşan eşlikçileriyle birlikte geldi; patatesleri demir para kadar inceydi ama o kadar sert değildi; brüksellahanaları gül goncaları kadar yapraklıydı ama daha suluydu. Fırında keklik ile eşlikçisi biter bitmez sessizlik içinde servis yapan adam, belki bizzat üniversite görevlisinin daha mülayim bir tezahürü, çevresini saran peçete dalgalarından saf şeker gibi yükselen bir tatlı koydu önümüze. Buna sütlaç deyip pirinç ve nişastayla ilişkilendirmek hakaret

olurdu. Bu esnada şarap kadehleri kâh sarı kâh kırmızı ışıltılarla parlamış, boşalıp boşalıp dolmuştu. Böylece yavaş yavaş omurganın ortasında, yani ruhun merkezinde bir ışık yanmaya başladı; birdenbire parlayan ve dudaklarımızdan kolaylıkla dökülüveren, zekâ pırlıtsı dediğimiz o küçük, sert elektrik ışığı değil ama makul sohbetin daha derinlerde yer alan, daha manalı, daha incelikli, yoğun, sarı aleviydi yanan. Aceleye gerek yok. Göz kamaştırmaya gerek yok. Kendinden başka biri olmaya gerek yok. Hepimiz cennete gidiyoruz, van Dyck de aramızda¹ – başka bir deyişle hayat nasıl da güzeldi, meyveleri nasıl da tatlıydı, bu kin ya da şu tasa nasıl da önemsizdi, dostluk ne hoştu, benzer insanlarla olmak ne hoştu, insan güzel bir sigara yakıp pencere kenarındaki koltuğun minderlerine gömülürken.

Şansa yakınlarda bir küllük bulunsaydı, insan sigarasının külünü camdan dışarı silmek zorunda kalmasaydı, durum olduğundan birazcık farklı olsaydı insan herhalde kuyruksuz bir kedi görmezdi. Aniden beliriveren, bir uzvu kesik bu hayvanın avluda usulca ilerleyişi bilinçdişi düşüncelerimde beklenmedik bir hareketlenmeye sebebiyet vererek hislerimin rengini değiştirdi. Sanki biri gölge yapıyordu. Belki de hari-kulade Ren şarabının etkisi geçiyordu. Gerçekten de bu Manks kedisinin o da evreni sorguluyormuş gibi bahçenin ortasında duraksamasını seyrederken bir eksiklik, bir değişiklik hissettim. Ama ne eksildi, ne değişti, diye sordum kendi kendime konuşmaları dinlerken. Bu soruyu yanıtlamak için odanın dışına, geçmişe, ta savaş öncesine gitmem, zihnimde buradan çok da uzakta olmayan bir odada yenen bir öğle yemeğini canlandırmam gerekti ama daha farklı bir yemekti bu. Her şeyi farklıydı. O esnada konuklar sohbeta devam ediyordu, kalabalık ve genç bir gruptu bu, kadın erkek karışıktı; her şey yolundaydı, sohbet hoştu, keyifli ve doğal bir biçimde akıyordu. Bu sohbet akarken ben ar-

1. İngiliz ressam Thomas Gainsborough'nun (1727-1788) ölüm döşeğinde Flaman ressam Sir Anthony van Dyck'e (1599-1641) atfen sarf ettiği düşünülen söz. (Ç.N.)

kasına diğer sohbeti yerleştirdim; ikisini eşleştirirken birinin diğerinin vârisi, meşru mirasçısı sayılabileceğine emin oldum. Hiçbir şey değişmemişti, hiçbir şey farklı değildi, sadece... bu noktada kulaklarımı iyice açıp söylenenleri değil ama söylenenlerin ardındaki mırılıtyı, uğultuyu dinledim. Evet, işte buydu – değişim buradaydı. Savaştan önce böyle bir ögle yemeğinde insanlar tam olarak aynı şeyleri söylerdi ama sesleri kulağa farklı gelirdi unk o günlerde konuşmalarına bir tür mırılıt eşlik ederdi, sözlü değil ama melodik, heyecan verici, bizzat kelimelerin değerini değiştiren bir mırılıt. İnsan bu mırılıtyı kelimelere dökebilir miydi? Belki şairlerin yardımıyla. Yanımda bir kitap duruyordu, kitabı aınca karşıma Tennyson ıktı. Tennyson şöyle söylüyordu:

it kapısındaki arkıfelekten
Harikulade bir gözyaşı aktı.
Geliyor, kumrum, hayatım;
Geliyor, canım, alın yazım;
Kırmızı gl haykırıyor, “Yaklaştı, yaklaştı”;
Beyaz gülse ağlıyor, “Gecikti”;
Hezaren dinliyor, “Duyuyorum, duyuyorum”;
Zambaksa fısıldıyor, “Bekliyorum.”

Erkekler savaştan önce ögle yemeklerinde bunu mu mırıldanıyordu?
Peki ya kadınlar?

Kalbim şakıyan bir kuş gibi
Yuvasını sulaktaki körpe bir dala kurmuş;
Kalbim bir elma ağacı gibi
Dalları sulu meyvelerle bükülmüş;
Kalbim yanardöner bir deniz kabuğu gibi
Dingin denizlerde yüzen;

Neden kadınlar değil de erkekler her yerde söz sahibi olmak zorundaymış? Woolf eli kalem tutan tüm kadınlara seslendiği bu metinde kadının toplumdaki yerini ve kişisel değerini tartışıyor. Shakespeare'e kendisi kadar yetenekli bir kız kardeş yaratarak onun döneminde mahkûm edileceği sessizliği hayal ediyor ve bir özgürlük reçetesi yazıyor: Her kadının yazmaya oturabileceği kendine ait bir odası olmalı! *Kendine Ait Bir Oda*, kültür dünyasının kapılarını yumruklayan yürekli bir manifesto.

#ingilizmodernleri #kadinhakları #feminizm
#yazarlık #özgürlük

can yayinlari.com | f | g+ | w can yayinlari

deneme

ISBN 978-975-07-1379-5

9 789750 743795